

Lakseskatten (grunnrenteskatt) og innvirkningen på oppdrettsnæringen og leverandørindustrien

Kolbein Aarnes

Lakseskatten

25.Mai 2023

Kortversjonen

Regjeringspartiene har blitt enige med Venstre og Pasientfokus om grunnrenteskatt på havbruk

Skattesatsen reduseres til 25 prosent fra 35 prosent (opprinnelig 40%)

Endringene inkluderer høyere inntekt til vertskommuner og -fylker fra Havbruksfondet for 2023, og tiltak for økt miljøprofil og teknologiutvikling.

Næringen vil måtte bidra med 5,7 milliarder i grunnrenteskatt for 2023, basert på dagens laksepriser og kronekurs.

Flertallet innebærer at partiene vil fremme et felles forslag til behandlingen av saken i Stortinget 31. mai.

Noen kritikere mener at skatten fortsatt er for høy og at forslaget har store svakheter.

31. mai ble lakseskatten vedtatt.

Regjeringen gikk i fjor høst ut og varslet en storstilt satsning på havnæringene. I lakseskattproposisjonen, som ble lagt frem 28. mars, var det ikke foreslått konkrete tiltak som forsterker inntrykket om satsing på havbaserte løsninger. Finansdepartementet fastslo derimot at havbasert oppdrett er beheftet med stor risiko, noe som kan gi et betydelig provenytnap for staten. Av den grunn ville ikke regjeringen foreslå å legge til rette for nye skatteincentiver knyttet til havbasert oppdrett.

En lang og turbulent prosess fikk en formell slutt på Stortinget da den nye skatten på havbruk ble vedtatt på Stortinget med 93 mot 76 stemmer. **Dermed blir det en grunnrenteskatt på 25 prosent på fjord- og kystbasert oppdrett, i tillegg til vanlig selskapsbeskatning, og et bunnfradrag på 70 millioner kroner. Vedtaket får tilbakevirkende kraft, og gjelder fra og med 1. januar i år.**

Beregningsgrunnlag for grunnrenteinntekt

- Buttoinntekt** (salgsinntekt av salg av laks/ørret + vederlag ved salg av driftsmidler i oppdrettsvirksomheten som saldoavskrives)
- **Nærmere angitte kostnader** (bl.a. driftskostnader, kostnad til kjøp av driftsmidler, avskrivninger for driftsmidler, særlig beregnet selskapskatt)
- **Negative grunnrenteinntekter til fremføring**
- **Bunnfrafrag** (ett bunnfradrag fordeles blant selskaper i konsern/for nærstående, dette fradraget er satt til kr. 70 000 000)
- = **Grunnrenteinntekt** (skattlegges med 25 %)

Akvakultur (oppdrett) per definisjon

Akvakultur er oppdrett av vannlevende organismer i både kyst- og innlandsområder. Det er trolig den raskest voksende matproduserende sektoren og står nå for 50 prosent av verdens fisk som brukes til mat.

Fisk er avgjørende for et næringsrikt kosthold på mange områder over hele verden. Fisk og fiskeprodukter er anerkjent ikke bare som noen av de sunneste matvarene på planeten, men også som noen av de minst innflytelsesrike på det naturlige miljøet. Av disse grunnene er de avgjørende for nasjonale, regionale og globale matsikkerhets- og ernæringsstrategier, og har en stor rolle å spille i å eliminere sult og underernæring.

Verdens appetitt på fisk og fiskeprodukter viser ingen tegn til å bremse. Mange rapporter viser havbrukets betydelige og voksende rolle i å gi mat, ernæring og sysselsetting. Havbruksnæringen har økt betydelig de siste tiårene, og samlet produksjon, handel og forbruk har nådd en rekord.

Noen nøkkeltall Globalt

- Fisk ga om lag 3,3 milliarder mennesker nesten 20 prosent av sitt gjennomsnittlige per innbyggerinntak av animalsk protein. I 2017 utgjorde fisk om lag 17 prosent av det totale animalske proteinet, og 7 prosent av alle proteiner, konsumert globalt
- På globalt nivå har havbruk siden 2016 vært den viktigste kilden til fisk som er tilgjengelig for konsum. I 2022 var denne andelen 56 prosent, et tall som fortsetter å øke.
- 527 % økning i global havbruksproduksjon fra 1990 til 2018
- 122 % økning i det totale forbruket av matfisk fra 1990 til 2018

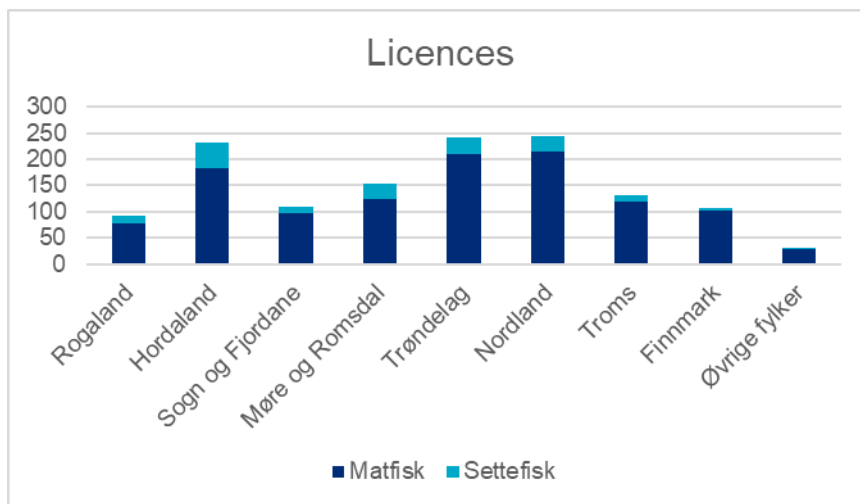
Norge – den ledende nasjonen for oppdrett av forsikringsbare arter, hovedsakelig laks og regbueørret

Lakseprodukter eksporteres over hele verden med EU som hovedmarked. Oppdrettslaks er nå en av de viktigste eksportvarene fra Norge og havbruk og relaterte næringer bidrar vesentlig til landets økonomi, og det antas at det fortsatt er et betydelig potensial for fremtidig vekst. Den største utfordringen for næringen er å utvikle en lønnsom havbruksnæring basert på andre arter enn laks og å etablere en bærekraftig tilførsel av råvarer til fôrindustrien.

Noen nøkkeltall - Norge

- Produksjonsvolumet (laks/ørret) har økt jevnt fra om lag 150 000 tonn i 1990 til ca. 1,4 millioner tonn i 2022. Verdien fra havbruk utgjorde i fjor 73 prosent av den totale sjømateksporten målt i verdi, mens det i volum utgjorde 45 prosent.
- I 2022 eksporterte Norge 1,3 millioner tonn sjømat fra havbruk, som tilsvarer en verdi på 111,3 milliarder kroner
- I Norge er det ca. 1.100 konsesjon for produksjon av matfisk, og 200 konsesjoner for klekkeriproduisert fisk (settefisk).
- I 2019 var det i gjennomsnitt over 3.700 merder i bruk, spredt på ca 850 lokaliteter.

Lakseskatten – oppsummering etter vedtaket og som er sammenfallende med oppdrettsnæringens syn

Høyres fiskeripolitiske talsmann **Olve Grotle**:

«Dagen derpå» kjenner høyrepolitikerer på at Norges ambisjon som verdensledende havbruknasjon står på spill.

Det er frustrerende at det nærmest blir framstilt som en uunngåelig naturlov at en kystnæring som er så viktig, og i enkelte kystsamfunn helt avgjørende og kanskje den eneste næringen som har en tilfredsstillende resultatgrad, skal skattes så høyt. Og dette helt uten at man tenker på hvilke konsekvenser dette gir for disse kystsamfunnene, sier han.

Han frykter for at den økte beskatningen av en næring, der det over tid er bygget både kompetanse og kapital, skal omfordeles til prosjekter hvor Norge har dårligere forutsetninger for å lykkes.

Hadde denne næringen vært uten utviklingspotensiale, og den var ferdig utviklet, kun tilrettelagt for å servere oss mat og overskudd i det uendelige, hadde det vært annerledes, sier han. Men nå tar man vekk en del av kapitalen som kunne blitt brukt til utvikling.

Over tid kan det bety at pengesterke folk vil forsvinne.

Internasjonal virksomhet i konkurranse med utenlandske aktører

Det perspektivet som knapt var nevnt med et ord i debatten på Stortinget før skattevedtaket, er at dette er en næring som er internasjonal, og som må sammenlignes med de konkurrentene man har i utlandet. Disse har en mye lavere skattelegging.

Det fryktes at vi skal miste ledertrøya som havbruksnasjon, og at oppdretterne over tid orienterer seg mot land med lavere skatt og lignende klimatiske forutsetninger, at leverandørindustrien følger etter, og at Norge blir taperen: Når vi nå skal skattlegge den norske havbruksnæringen dobbelt så hardt som det de gjør i utlandet, vil to ting skje: for det første vil havbruksnæringen tape konkurransen med utlandet, for det andre vil havbruksnæringen og leverandørnæringen mer og mer se til utlandet.

Nå kan verdensledende teknologi og kunnskap forsvinne. Vi risikerer nå å tape to næringer, både havbruksnæringen og leverandørindustrien.

Et land som Island kan tjene på det som skjer i Norge. Ifølge KPMG sin oversikt over skatt for land som driver med havbruk og oppdrett har Island en skattesats på 20 prosent. Dette som nå skjer vil på sikt kunne medføre at man for eksempel ser mot Island, både for havbruksnæringen og leverandørindustrien.

Synspunkter fra leverandører til oppdrettsbransjen

9 juni 2023

GATHs styreleder Per Helge Devold sier at frustrasjonen i leverandørindustrien på Sunnmøre er stor. Skattevedtaket i Stortinget er bare en del av forklaringen.

GATH organiserer et samarbeid mellom 28 teknologivirksomheter på Sunnmøre. Blant medlemmene finner man aktører som Sølvtrans, Rostein, Intership, Salmon Evolution, Patogen, Hofseth Aqua, Møreforskning, Artec Aqua og MMC First Process.

Jeg tror at det er summen av mange ting som gjør at det har stoppet opp. Her er egentlig grunnrenteskatten på havbruk bare toppen.

Over natten innførte man stans i støtteordningene for landbasert oppdrett. Dette kan være ting som en rekke selskaper har investert tungt i, som de gjerne har jobbet med i tre-fire-fem år. Og så plutselig får man ikke levere søknad: «Nei, vi har bare stanset det på ubestemt tid».

Det er stor usikkerhet rundt rammevilkårene i rederibeskatningen som har eksistert siden 1996. Plutselig er hele brønnbåtnæringen i Norge i spill. Jeg tror ikke man skjønner konsekvensene av hva man gjør der heller. Det er 4.000 sysselsatte bare innenfor den næringen.

Dette er en næring med i hovedsak utenlandske eiere, i en grenseløs industri. Disse kan når som helst flytte disse selskapene ut av Norge, og heller operere dem inn til landet

Flere synspunkter

Det fullintegrerte havbrukskonsernet Hofseth International har base i Ålesund. Toppsjef Roger Hofseth har vært en høylydt motstander av lakseskatten. I vinter fikk han laget en egen film, blant annet med et intervju med NHH-professor Ola Honningdal Grytten, der han argumenterte hardt og intenst mot skatten. «En forbrytelse gjort mot norsk laksenæring og leverandørindustri er begått, med kjent gjerningsmann/regjering» sier han

Hofseth forteller at skattestøyen i Norge ikke er gått upåaktet hen i USA. Han opplever at utenlandske kunder gir uttrykk for at det er blitt mer risikabelt å handle med norske leverandører:

All galskap og prosess rundt skatt har alle fått med seg, så det er skadelig på mange felt dette. Jeg tror det er risiko for at kunder ser etter alternative leveranser, da de ser vekst fra Norge som begrenset. Havbruks-entreprenøren tror at effekten av skattevedtaket på havbruk snart blir veldig synlig

Uttalelse fra noen mellomstore oppdrettere etter vedtaket

Skrova-oppdretteren Line Ellingsen har vært en tydelig talsperson mot regjeringens skatteforslag, og har også representert Sjømat Norge på Stortinget i høringen om lakseskatten.

Mitt utgangspunkt er at det var bra at Høyre, FrP og KrF brøt ut. De har forstått og lyttet til næringen som sier at denne modellen ikke er bra og at skattetrykket er for høyt.

Jeg er skuffet over at Venstre har inngått et forlik på 25 prosent. Dette fordi 25 prosent i tillegg til andre skatter gir et veldig høyt skattetrykk. Og dessuten er modellen feil for vår næring. Ellingsen påpeker på at det er mye man ikke vet om forliket og det er en rekke ting som er uavklart.

Line Ellingsen understreker avslutningsvis viktigheten av å ha en skattemodell for næringen som faktisk er tilpasset for næringen: Det må være en modell som er tilpasset norsk havbruk og ikke en som kommer fra norsk oljebransje.

Daglig leder Sondre Eide hos Eide Fjordbruk er enig med Ellingsen i at skattetrykket fortsatt er for høyt:

Det er bedre enn det opprinnelige forslaget, men det er fortsatt en dobling i forhold til det som vi hadde før, sier han.

Typisk oppdrettsanlegg i en Norsk fjord. Ett slikt anlegg produserer like mye som halvparten av landbruket i tidligereer Sogn og Fjordane!

Oppdretterne fryser investeringer

Oppdretterne har gjort det eneste rasjonelle: Å fryse alle nyinvesteringer i påvente av hva som er lønnsomt eller tapsbringende å putte pengene inn i.

Worst case

Næringen ble spart for skrekkforslaget fra SV og Rødt. 48 prosent grunnrenteskatt – totalt 70 prosent selskapsskatt – ville gitt de facto konfiskering i stor stil av privat kapital og økt avindustrialisering.

Likevel er den avtalte skattesats, inkludert ordinær selskapsbeskatning, på 47 prosent for oppdrett i sjø både stiv og utfordrende å forholde seg til. Mye av skatteregimet og dets innretning er fortsatt uavklart. Neste runde blir advokatmat. Rettslige oppgjør for å meisle ut kjørereglene og de byråkratiske detaljene for den omfattende skattetilpasningen som allerede brer om seg.

Mowi- Verdens største oppdrettsselskap

Mowi-sjefen er ikke tilfreds med en grunnrenteskatt på 25 prosent.

Skattetrykket er fremdeles mer enn doblet siden i fjor, så det er hverken bærekraftig eller fremtidsrettet, sier Ivan Vindheim.

Vindheim mener at lavere skattenivå «selvsagt er bedre», men at «skattemodellen som sådan heller ikke er tilpasset havbruksnæringen og ikke fremmer investeringer, utvikling eller økt sysselsetting i Kyst-Norge».

Lakseprodusenten har lagt milliarder av investeringer på is som direkte følge av grunnrenteskatten. «En mer enn dobling av skattetrykket vil selvsagt få konsekvenser for investeringene våre i Norge» sier Vindheim

Næringsorganisasjonen Sjømat Norge

:

Vi har hele veien pekt på at det er store svakheter i denne skattemodellen. Det er ikke endret ved dette forliket. Modellen er byråkratisk, krevende for bedriftene å administrere, og det er en skatt som innføres med tilbakevirkende kraft. Derfor er vi skuffet over at Venstre og Pasientfokus har sluttet seg til modellen, sier Geir Ove Ystmark, administrerende direktør i Sjømat Norge.

Det er bra at FrP, Høyre og KrF har avvist modellen. Jeg håper at det gir muligheter for å få til endringer etter neste Stortingsvalg, legger han til. Skattetrykket blir selvsagt mindre ved at man øker skatten med 25 prosent enn ved å øke skatten med 35 eller 48 prosent. Det er uansett et samlet skattetrykk som er for høyt for kystens næringsliv, understreker Ystmark.

Utstyrsnæringen betaler prisen

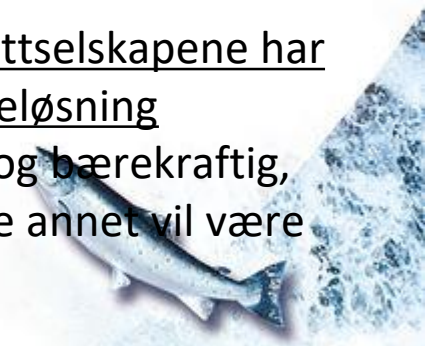
25 mai 2023

Vi kommer til å blø arbeidsplasser, sa Knut Nesse. AKVA group-sjefen var rasende under Stiim-konferansen i Stavanger.

Før forslaget om grunnrenteskatt lå vi an til 430 millioner kroner i omsetning i år. Vi rammes hardt av grunnrenteskatten, alt av store prosjekter stopper jo. Det kommer i hvertfall ikke inn noen nye, fortalte Torstein Rønning, administrerende direktør i FiiZK.

Utstyrsnæringen betaler prisen for regjeringens vanvittige forslag om tosifret grunnrenteskatt for havbruk. De betaler med industriarbeidsplasser. Bare den siste uken har to utstyrsleverandører til oppdrettsnæringen, Munck Cranes og PE Bjørdal, kastet inn håndkledet. Stranda Prolog gikk over ende i høst. Flere leverandørbedrifter vakler. Oddsene er lave for flere konkurser i ukene og månedene som kommer.'

En av hovedårsakene som fremholdes er nettopp grunnrenteskatten. Oppdrettselskapene har lagt investeringer på over 40 milliarder kroner på is i påvente av hvilken skatteløsning regjeringen lander på. De vil først kalkulere hva som er økonomisk lønnsomt og bærekraftig, samt vurdere hvilke investeringer som gir fradragsrett på skatteseddelen. Noe annet vil være uansvarlig.

Elendig Distrikts og Nærings politikk

Mislykket

Dette er elendig distrikts- og næringspolitikk. Et mislykket politisk eksperiment. Regjeringens idé var nok å ramme de rike lakseoppdretterne, spesifikt John Fredriksen og Gustav Witzøe, som de liker å fremheve, men realiteten er at det er utstyrsleverandørene de rammer.
Industriarbeidsplasser i utkantstrøk.

Nova Sea stopper byggeplaner som en direkte konsekvens av regjeringens forslag om grunnrenteskatt. Det dreier som om investeringer på over 3,3 milliarder, fordelt på settefiskanlegg og nytt slakteri. Investeringene ville medført i overkant av 100 nye kompetansearbeidsplasser og store ringvirkninger i distriktene.

«**Rostein** sitt nybyggingsprogram er basert på forventninger om laksevekst i Norge som vi nå vurderer som svært usikker. Ettersom utkast til statsbudsjett legger opp til at lakseprodusenter skal få en skatteøkning, så forventer vi reduserte investeringer innenfor både konvensjonelt oppdrett og nye produksjonsteknologier,» skriver rederiet i en melding.

Politisk konsekvens etter vedtaket

Industripartiet Ap og distriktpartiet Sp har tapt et betydelig antall velgere langs kysten ved å først foreslå og ta belastningen med å argumentere for 40 prosent grunnrenteskatt (i tillegg til ordinær selskapsskatt på 22 prosent), for deretter å bøye av og fire seg ned til atskillig mer moderate 25 prosent. Næringsfiendtligheten og latterliggjøringen, som særlig finansminister Trygve Slagsvold Vedum og hans medløper Geir Pollestad har uttrykt overfor oppdretterne, vil ikke bli glemt med det første.

Det har vært en effektiv stemmesanker for de borgerlige. Mange velgere langs kysten har større tillit til sin lokale kapitalist enn politikerne i Oslo.

At avtalen er et nederlag for regjeringspartnerne, etter å ha gått så høyt ut, trenger ingen å tvile på. Venstres deltakelse i skatteforliket er regjeringens halmstrå for at skatten ikke blir barbert etter stortingsvalget om to år. Innad i Høyre og FrP vurderes liberale Venstres deltakelse som et knefall for skattehungrige sosialister.

Aqua Nor 2023 (verdens største oppdrettsmesse/seminar/møteplass)

Høyst aktuelt debatt seminar:

«Regjeringen innførte en ekstraskatt på 25% på lakseselskapenes overskudd fra og med 1. Januar. Dette vakte oppstyrog debatt i næringen, men foreløpig vet vi lite om hvordan denne skatten vil virke.» !

Hvilke konsekvenser vil den kunne få for norsk oppdrettsnæring, og vil den bety at andre lakseproduserende land nå vil kunne overtamarkedsandeler fra Norge? Vil andre land også introdusere lignede beskatning?

Debattanter er:

Debattleder Thorvald Tande, Redaktør Norsk Fiskerinæring

Fiskeri og havminister Bjørnar Skjæran

Stortingsrepresentant (H) Olve Grotle

Adm.dir. Ove Ystmark, Sjømat Norge

Ekspert Ragnar Nystøl, Kontali Analyse

Her kommer det til å «gå en kule varmt»

Lakseskatten. Personlig konklusjon:

Som alltid når politikere er inn i bildet er mye uforutsigbart og lite framtidsretta

For den vanlige oppdretter blir det utfordrende å forholde seg til og enda mer papirarbeid på toppen av eksisterende mengder av månedlige rapporter

Konsekvensene er, som demonstrert, store, og går langt utover selve oppdrettsnæringen.

Siste ord er på lang nær sagt og som jeg alltid sier:

«He who lives will see»

